

פרשת חיי שרה

בפרשת השבוע אנו נתקלים בעסקת המקרקעין הראשונה במקרא. אברהם חזר מהר המוריה, מניסיון העקידה הקשה, וכשמגיע לביתו מגלה ששרה אשתו נפטרה בזמן היעדרו. "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמור גר ותושב אנוכי עמכם תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני" (כ"ג, ב-ד). לאחר שאברהם סופד לשרה אנו יודעים שהוא הולך לקנות אחוזת קבר לשרה. **מדוע כתוב "ויקם מעל פני מתו"?** **מדוע הפסוק מדגיש שאברהם קם מעל פני מתו?** חז"ל מסבירים לנו שהפסוק אינו מדגיש רק את קימתו הפיזית של אברהם כדי לנהל מו"מ על אחוזת הקבר, אלא הפסוק בא לספר לנו בעיקר על הקימה הנפשית של אברהם באותו רגע. הפסוק בא לחשוף את גדולתו של אברהם ואת יכולתו, למרות צער העמוק, להתנתק מהכאב ומהדמעות. **מדוע? מדוע צריך לכבוש את הצער ברגעים אלו?** כדי לא לפגוע בכבוד הבריות. לפי משנתו של אברהם, אם יקרין את כאבו בעת ניהול המו"מ עם הזולת, יעכיר את האווירה ויגרום אי נעימות לסוחרים שמהם עומד הוא לקנות את פיסת הקרקע. זו תהיה פגיעה בכבוד הבריות כפי שמבין זאת אברהם. ולכן אברהם "קם מעל פני מתו", מתנתק מכאבו האישי ומצליח להשרות אוירה נעימה עם הסובבים אותו, בעת ניהול המו"מ על אחוזת הקבר.

מדוע בני חת הקפידו לפנות לאברהם בתואר "אדוני" בעוד שאברהם הקפיד שלא לפנות אליהם בתואר זה? האם יתכן שהיה זה סתם חוסר נימוס מצד אברהם? בני חת השולטים בארץ כנען מעריכים מאוד את אברהם ופונים אליו בתואר "נשיא אלוקים אתה בתוכנו" (כ"ג, ו'). הם מרכינים ראש בפני אישיותו של אברהם ומקבלים את סמכותו הרוחנית למרות שהיה גר וזר להם. תוך כדי המו"מ עם בני חת, אברהם מצדו, נהג בכל נימוסי הכבוד ואפי' קם והשתחוה לבני חת ("ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת" - פרק כ"ג פס' ז') אך הקפיד שלא לפנות לבני חת אפילו לא פעם אחת בתואר הכבוד "אדוני", למרות שבני חת הקפידו מאוד לפנות אליו בתואר זה- **מדוע?** כיוון שאברהם ידע שארץ ישראל שייכת לו מכח הבטחת הקב"ה ולכן מחובתו לנהוג בהתאם ולא לכנות אף אחד בכינוי זה המובטח ע"י הקב"ה רק לו ולבניו. זה בכלל לא קשור לנימוסים זו חובה של אברהם לנהוג כך.

על רקע האמור לעיל התנהגותו של אברהם מאוד תמוהה שכן, **מדוע אברהם הציע לקנות מבני חת חלקת ארץ השייכת במילא לו? הרי הקב"ה הבטיח את הארץ לאברהם כמו-כן הקב"ה מעולם לא ציוה על אברהם לעשות קניין כלשהו בארץ השייכת לו? יתירה מזו, כשאברהם מציע לקנות חלקה בארץ, למעשה הוא מודה שהוא אינו אדוני הארץ- כיצד יתכן?!**

בני חת שהופתעו מהפניה של אברהם אדוני הארץ, נענים מיד לבקשת אברהם ועונים לו: "במבחר קברנו קבר את מתך איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבור מתך" (כ"ג, י').

המפתח להבנת מעשה אברהם הוא התובנה שארץ ישראל נקנית ב-"2 פעימות" – הראשונה בכוח של כיבוש ומלחמה- שיש בה מימד של כפיה, והשנייה בכוח של קניין שמראה שייכות וזיקה פנימית לדבר הנקנה. בארץ ישראל היו 7 עמים כשבאנו וכבשנו אותה, לפי ציווי ד' שהבטיח לנו את הארץ- זה הרובד הראשוני הכפייתי. הרובד השני העמוק יותר הנו השלב שבו קונים את הארץ לא בכפיה אלא באהבה שאינה תלויה בדבר. אברהם אבינו במעשה הקניה רצה להבהיר שבחר להתחבר לארץ לא בגלל שהיה חייב לפי ציווי הקב"ה, אלא מאהבתו ומבחירתו האישית שהתבטאה בכסף מלא ששילם לבני חת למרות שלא היה חייב כלל (מסר זה מופיע גם בקניין של יעקב את חלקת השדה בשכם ובקניין דויד את גורן ארנן. גם בקניינים אלו הוצעו הנכסים ברצון בחינם אך הייתה התעקשות מצד יעקב ודויד על תשלום של כסף מלא)

אישה ליצחק

אברהם פונה אל עבדו הנאמן אליעזר ומשביע אותו : "אשביעך בד' אלוקי השמים ואלוקי הארץ, אשר לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני אשר אנוכי יושב בקרב. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אישה לבני ליצחק" (כ"ד , ג'ד'). **מדוע אברהם שלח את אליעזר להביא את האישה ולא סמך על החתן עצמו ?** כיוון שחשש שאולי ימצא אישה בארץ אחרת וישתקע שם. **מדוע מצווה אברהם את אליעזר שלא יעז לקחת אישה מבנות הכנעני אלא רק מבנות חרן ?** מה ההבדל בין בנות כנען לבנות ארם נהריים? **הרי אלו ואלו אינן יהודיות ועלולות לגרום להתבוללות אשר מפניה חשש אברהם ?** חז"ל מלמדים אותנו שיש הבדל משמעותי בין בנות כנען לבנות ארם נהריים. ההבחנה היא בין מעשים רעים לסתם דעות מוטעות. מעשים רעים מעצבים בפועל את אישיותו השלילית של האדם לעומת מחשבות מוטעות ללא מעשים רעים שאינן משחיתות את המוסר של האדם. בנות כנען התנהגו ברשעות ובשחיתות לעומת הבנות בארם נהריים שסגדו לאלילים אך לא התנהגו ברשעות ושמרו על מוסר חברתי מינימאלי. אברהם חיפש את "הרע במיעוט" במציאות עובדי האלילים שהייתה סביבו. קל יותר להתמודד עם השקפת עולם מוטעית של עובדי אלילים מאשר עם שחיתות מוסרית, ולכן ציוה את אליעזר לקחת אישה מבנות ארם נהריים דווקא.

כיצד בוחרים אישה ליצחק?

"והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק" (כ"ד, יד'). אליעזר החליט לערוך לאישה המיועדת מבחן אופי שאם תעמוד בו, תהיה ראויה להיות אשתו של יצחק. **מה המבחן ?** אליעזר רצה לבדוק שלאישה המיועדת אכן יש שאיפה תמידית לעשיית טוב ולגמילות חסד כיאה לבית אברהם. אם אליעזר יבקש מים לעצמו והאישה המיועדת תציע מיוזמתה להשקות גם את הגמלים , זה יוכיח שבאישה זו יש שאיפה לעשות טוב ולגמול חסד ולא רק לצאת ידי חובה ולהביא מים לאליעזר מתוך נימוס. כמו כן השקיית אליעזר והגמלים מצביעה גם על חוכמה. כיוון שאם האישה תמלא מים בכד ותיתן לאליעזר, ואח"כ תשתה את יתרת המים בכד שהחזיר לה, זה לא מעשה חכם (כיוון שאם האיש הזר לה חולה יתכן ותיפגע בעצמה אם תשתה מאותו כד). מצד שני אם תשפוך את יתרת המים בכד יתכן וייעלב ממעשה זה. לכן אם תשקה את אליעזר ותיתן את יתרת המים לגמלים, גם לא תיפגע בעצמה וגם לא תעליב אותו. רבקה עומדת מעל ומעבר לכל הציפיות במבחן אליעזר ונישאת ליצחק.

"ויביאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאישה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו " (כ"ד, ס"ז). **מדוע הפועל "ויאהבה" לא מופיע סמוך לנישואין - כשלקח יצחק את רבקה ? האם שיא האהבה אינו ביום הנישואין? מדוע "ויאהבה" מופיע רק אחרי שרבקה הייתה לו לאישה ?** הרש"י הירש מסביר שבעם ישראל, יום הנישואין אינו שיא הפריחה, אלא ה"שורש" לאהבה. ככל שרבקה הוסיפה להיות אשתו של יצחק כך גדלה אהבתו אליה. כאשר הנישואין אינם מושתתים רק על יסוד התשוקה אלא גם על פי שיקול התבונה, האהבה גדלה ככל שמרבים להתוודע אחד אל השני.

שבת שלום,